

central): tort. *andossié* 'passi-ho-bé' (BDC III, 84), amb translació de l'accent, però convivint amb l'accentuació originària: *andossie* (Moreira, *Folk. Tort.*, 135) i en plural *andossien* (id. id., p. 41);¹² amb aquest paper he sentit *andosyén* a Flix, *andosige* a Almatret, i en la variant *ad-* en alguns pobles del Baix Segrià: *adosige* a Massalcoreig i *adosigen* a Aitona (1935-6). És segur que la variant *andosyén* tingué ús més ample més cap al Nord, potser pel Segre Mitjà¹³ o Ribagorça, car si bé a Ribagorça mateix no ho he sentit mai, a la Vall d'Aran usen *andusyén* (respectuós o fred en contrast amb *adiñats*=*adéusiau*), i allà és difícil que no sigui manllevat d'algun parlar català, car dient-se *dieu* DEUM en aranès, la contracció d'una forma autòctona difícilment hauria pogut fer-se d'altra manera que en *di* i no en *do*. *Déu-m'encoman*. A la *Déu-dóna*.

Cultismes: *Deïcida*, format amb *caedere* 'matar'; *deïcidi*. *Deïficar* [Llull]; *deïficació*; *deïficador*; *deïficant*; *deïfic* [S. xv]. *Deïforme*. *Deïpara*.

¹ Més casos de *Blanquerna* I, 109.11, 163.3, 5; on també n'hi ha alguns d'incorrectes (*Déus* I, 109.3, *Déu* I, 58.3), en proporció semblant a la de les altres obres. — ² Seria valuós d'estudiar si en usos que impliquin l'existència, almenys intel·lectual, d'un concepte no absolut de *déu*, hi ha alguna diferència; i, si no a base d'una pluralitat de déus (que això en el S. XIII, quasi és anacrònic de fer-hi recerques), almenys en usos gramaticals que suposen en alguna mesura l'admissió d'una noció no absoluta d'un *déu*, fóra possible en un filòsof i teòleg com Llull, i fins potser compensaria el temps que s'hi gastés; jo no he pogut: de tota manera anotava que fins a la p. 39 de la *Doctr. Pu.* no apareixia mai la forma *Déus* precedida de l'article (*lo déu* o *lo Déu*, un *déu* ---); no puc ara verificar si la meua nota de 1928 «llavors, subjecte o no, usa sempre la forma *déu*» es basa en gaire exemples o més aviat en algun cas excepcional; car d'allí endavant es troben alguns passatges com «aquell *Déus* que yo't man adorar ---», «lo *Déus* de glòria» (pp. 39,3, 41). — ³ Però amb el concepte modern sembla que no escau ací l'ús del pronom *n'* (INDE). No es veu prou clar, mancant altres proves o indicis. Per això no he analitzat, i deixo la grafia *be ni* com la imprimí el publicador. Com que en aquest temps BENE s'usava en la forma *ben* en casos (davant vocal) en què després aquest ús ha quedat abolit (cf. els fossilitzats *benhaja*, i el gironí *malbinatja*=barceloní *malbiatja*, que se sol malentendre com a 'mal viatge' però que en realitat és *mal be(n) haja*), podria ser que en aquests versos es tracti de *Déus ben hi do* (frase podríem dir «apagògica» allunyant un mal averany, o disculpant-se d'una possible in-sinuació de mal desig). És a dir 'ets verge i Déu me'n guard de voler que deixis de ser-ho'. Si es trobessin altres proves de la forma *Déus ben hi do*, tindríem base suficient per a la hipòtesi que, amb el temps, la frase fou mutilada, ometent-hi *be* i entenent *ni* com a *n'hi* INDE (verament, en l'ús mo-

dern de la frase, l'ús de INDE queda justificat, però sembla que no del tot). — ⁴ «Pare ne mare --- no poden deseretar lurs fills --- si no --- s fan sorters ni *devins* ni metziners», *CostTort.* (ed. Ol., p. 291). «Los astròlegs, los nigromàntics, les fetilleres e los *devins*», *Metge (Somni, NCl., 115.21)*. «Pithonissa, Eurífide e tots los altres *devins*», *Curial (NCl. III, 64)*. Interessa la locució *anar a devins* (especialment per si pogué ajudar a la creació de la variant *adeví*): «*anant a devins* cessarà, per què-y dons fe», *StVicentF (Quar., 87.77)*; alguns hi recorrien esperant que denunciessin un lladre, car un a qui han robat diu que «no-y *irie a devins*, que no m'alt de art diabolical», doc. de Bagà de 1418 (Serra Vilaró, *Pinós i Mataplana III, 327*). — ⁵ Forma que també usava *StVicentF*: «peccat de difamació o de adjudgació, axí com *adevins*, etc.» (*Serm. I, 65.9*; i ja I, 21.20). Sanelo (III, 1) desaprova *adivino* com a neologisme en lloc d'*adeví*. — ⁶ «Dix, axí con per *davinayas* ---», Reixac (*Questa, 38.21*), en una predicció sibillina. — ⁷ Per la forma s'assembla al fr. *devinette* i a l'alt-arag. *dobinèta* o *adobinèta* (Bielsa, 1965) tots dos 'endevinalla', però aquesta interessa ací no sols per la terminació diminutiva sinó perquè les *dobinetas* belsetanes solen ser en vers (i això es prestava a l'ús assenyalat per Milà): «más de 25 mil hermanos pasaban por un aujero: / sacaron el nombre de hembra y el de varón lo perdieron» (el trigo se volvió harina), és una de les que anoto a Bielsa. — ⁸ La forma menorquina: «sentencia final --- dels corberos i rondalles --- dels cants i *endevinais* --- s'homo té un poc de filòsof» Camps Merc., *Folk. Men. I, p. xi*. — ⁹ «Escriu d'aquest -ingeniós *astròlech*, / gran philosoph -y aprovat doctor; / no rest demà- per tu fer-li honor / —ell ho mereix— molt excellent *thedlech*», *JMBover, BiEscrBal. II, 501.6.4*. — ¹⁰ *Teodolit* [1868, *SLitCosta*] és un mot d'origen obscur, però és improbable que tingui relació amb *θεός*; en altres llengües europees es documenta des del S. XVI, mentre que en castellà encara no el registren els diccs. en el S. XVIII. Potser és un cpt. format arbitràriament amb *θεάω* 'miro', *ὄδος* 'camí', i la part central del mot *alidada*, instrument que constituïa la part essencial del teodolit antic. — ¹¹ Jubinal, *Mystères du XV Siècle I, 159*. — ¹² Em pregunto si no hi ha un malentès (amb error de còpia o sense) d'aquests *andossien/adossien* en l'estrany «radio-seu-se» que l'AlcM atribueix a l'Alt Maestrat (Culla, Lluçena), i que ens voldria fer acceptar com una «desinència» [??] del cast. *adiós*. — ¹³ Tinc nota, no enterament segura, d'haver sentit *andusyén* a Gósol, 1933.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *deessa*, *deïtat*, *deïsme*, *deïsta*, *semidéu*, *semideessa*, *diva*, *diví*, *divinal*, *divinitat*, *divinitzar*, *divinitzar*, *divinització*, *endevinar*, *devinar*, *divinar*, *adevinar*, *deví*, *devina*, *adeví*, *adevina*, *endevinador*, *endevinaire*, *endeví*, *devinador*, *endevinació*, *devinació*, *divinació*, *en-*